

Tirsdag, 3. desember 1974 kl. 16.00

Hilsen på 25 årsdagen for opprettelsen av
Norges Landbruksvitenskapelige Forskningsråd
(Manuskript)

Norges Landbruksvitenskapelige Forskningsråd er 25 år, og jeg hilser jubilanten fra Regjeringen.

Forsyningene av mat hører til menneskenes største oppgaver. Fra mange deler av verden meldes om hungerskatastrofer og nød. Ernærings situasjonen i verden samlet landene til den nylig avsluttede FN's matvarekonferanse i Roma. Verdensmarkedet for matvarer er på kort tid blitt fundamentalt forandret. Tidligere overskuddslagre er avløst av knapphet og det har vært en voldsom prisstigning. De langsiktige perspektiver peker mot en sterkere øking i verdens folketall enn den mulige vekst i matvareproduksjonen.

Denne situasjonen stiller alle lands jordbruk og jordbruksforskning overfor en overveldende utfordring. Selv med den enorme utvikling som allerede har funnet sted i foredlingen av vekster og husdyrarter, i dyrkingsmetoder, maskinell innsats og rasjonalisering - man taler her om "den grønne revolusjon" - vil jordbruket fortsatt bli stilt overfor kravet om stadige forbedringer for å møte behovet for mer mat.

Vårt jordbruk hører til dem som er best drevet i verden. Til tross for våre handicap med hensyn til beliggenhet og topografi, er avlingene

i det norske jordbruket fullt på høyde med, og til dels høyere, enn avlingene i sydligere land. Hovedårsaken til den høye produktivitet i vårt jordbruk er å finne i de nære kontakter og det omfattende samvirke som er utviklet mellom forskningen på dette området, jordbrukets organisasjoner, den offentlige veiledningstjeneste og de enkelte brukere.

Jordbruksforskningen har i Norge lange tradisjoner. Neppe i noen annen næring er forskningsinnsatsen i tilsvarende grad vært innrettet på å møte brukernes praktiske behov. Landbrukets høyskoler har utdannet funksjonærer for rådgivningsarbeide. Forskningen har vært utadvendt. I det nordiske samarbeid har en et apparat som bringer forskningsresultater fra hele Norden fram til brukerne. Og forskningen og veiledningstjenesten er knyttet sammen med siktemålene i vår jordbrukspolitikk, slik denne er kommet til uttrykk i Hovedavtalen mellom staten og jordbrukets organisasjoner.

Mange har i nyere tid uttrykt bekymring for jordbrukets framtid i Norge. De ser i den sterke nedgangen i antall bruk og i sysselsettingen et uttrykk for en næring under avvikling. Dette er ikke tilfelle. Vi har i dag et mer bærekraftig jordbruk enn noen gang før. Produksjonsoppleggene er blitt mer spesialisert og intensivert, og mer inntektsbringende. En nedgang i den menneskelige arbeidsinnsats på over 60% over en 25 års periode er blitt erstattet av maskinelt utstyr.

Traktorer og maskiner svarer i dag for ca. 30% av jordbrukets realkapital. Små og tungtdrevne bruk er avviklet eller slått sammen. Antallet av store bruk har økt. Produksjonen pr. årsverk er bortimot tredoblet på 25 år. Dette er en sterkere produktivitetsøkning enn i andre næringsgrener.

Denne omstrukturering av driftsforholdene har vært til fordel for næringen selv og et nødvendig ledd i utbyggingen av våre typiske velferdssektorer: helsestellet, sosialsektoren, undervisningen og de mange offentlige og private tjenester. En liknende utvikling som i jordbruket ser vi i mange andre næringer. Sysselsettingen i industrien har stagnert. Sannsynligvis vil den med tiden gå noe ned, slik den har gjort i enkelte andre industriland.

De dystre utsikter for matforsyningen i verden kaller på ny innsats i jordbruksforskningen og i utviklingen av dyrkingsmetoder og rasjonelle bruksforhold. Landene er ulikt stilt med hensyn til mulighetene for å øke sin jordbruksproduksjon. De største problemer har de svakt utviklede områder, som nok kan ha naturlige ressurser, men som mangler maskinelt utstyr, kunnskaper og den samfunnsmessige organisasjon som skal til. I andre land der disse mangler ikke er til stede i samme grad, vil den betydelige ressursbruk og de økende kostnader ved større selvforsyning være en begrensende faktor. En rasjonell utnyttelse av

jordens evne til å skaffe menneskene mat forutsetter en utveksling av ulike matvarer og andre ressurser mellom landene. Men en mangelfull organisering av samarbeidet mellom dem stiller det enkelte land overfor usikkerhet i matforsyningen.

For Norge vil en øking i matvareproduksjonen stå overfor to viktige begrensninger:

- knappheten på arbeidskraft gjør det ikke rimelig å regne med økt arbeidsinnsats i jordbruket. Langtidsanalyser under ulike forutsetninger peker mot fortsatt nedgang i antall årsverk,
- jordbruksarealet vil ikke uten en betydelig innsats kunne utvides noe særlig utover de 9 - 10 millioner dekar som arealet har holdt seg på med stor stabilitet i vårt århundre.

Men dette er ikke nye begrensninger for Norge. De har hele tiden gitt rammen for den produksjonsframgang og effektivisering som har vært resultatet av arbeidet i landbrukets forskningsorganer, i organisasjonene og av den enkelte brukers innsats. Arbeidet i alle disse ledd vil måtte prioriteres på en annen måte enn før, etter som det samfunnet som landbruket skal virke i, vil forandres. Men med det organisatoriske apparat som her er bygget opp på grunnlag av erfaringer fra mange tider, står Norges Landbruksvitenskapelige Forskningsråd sammen med næringen godt rustet til å ta fatt på nye oppgaver.